

בבא מציעא פט

עניין: מצות האכלת הפועל

שפת אמת כי תצא תרל"ז

בפסוק (דברים כג, כה) **כי תבא בכרם רעך כו'** בפועל הכתוב מדבר⁵. ביאור הענין שבכח עסק התורה ומצות כראוי מוצא העובד טעמי תורה תמיד. אך בהיות עובד ה' לאמיתו ואלה השגות וטעמים שמשיג הם רק כדי לעשות ולקיים וזהו שכתוב (שם) **ואכלת כו' כנפשך שבעך**. ולא להניח אל הכלים. כי באמת צריך להיות תכלית החכמה כדי לידע איך לירא ולעבוד לפניו יתברך באמת. ואז מתגלה לאדם בעת העסק השגות אמיתיות. אך הוא בהיותו מוטבע בכל לבו וכחו בתוך העבודה כמו שכתוב **כי תבוא בכרם רעך** הוא הכנסת כל הכח בעבודתו יתברך. ואז נאמר לא תחסום שור בדישו (דברים כה, ד) כי כל המצות הם רמזים על הנהגתו יתברך כמו שכתוב (תהלים קמו, יט) **חקיו ומשפטיו לישראל**. וכמו שכן רצונו יתברך שלא לחסום שור בדישו אף שדש מאכל אדם. כמו כן באמצעות העבודה יכול גם נפש הבהמיות והחומר לאכול לשבעה ממאכל אדם. והיא התפשטות מהגשמיות לפי שעה לכל אחד כפי עבודתו. והבן כל זה:

שפתי כהן על התורה (לרבי מרדכי הכהן מצפת)

פרשת כי תצא

השמים. כנפשך שבעך, כלומר לשובע לנפש לא לגוף הנגוף, שנאמר (משלי י"ג, כ"ה) **צדיק אוכל לשובע נפשו**, לא לשובע גופו, זהו אל כליך לא תתן, רמז על הגוף שהוא כלי הנפש:

כי תבוא בקמת רעך וגו'. סמוך עם מה שאמר כי תבוא בכרם רעך שהוא העולם הזה לסגל מצוות לעולם הבא כדי שתבוא בקמת רעך שהוא עולם הבא, שהם כולם בעלי קומה שאין שם ישיבה שנאמר (ישעיה ו', ב') **שרפים עומדים**, וקטפת מלילות בידך, כלומר שתקח בידך בלי שום רשות מאותם מצוות שעשית, מליל בגימטריא ראשי תיבות של מצוות עשה, ל"ת, לא תעשה, היינו מליל לת, למ"ד חוזרת לכאן ולכאן, ולא תצטרך לחרמש, כלומר על ידי שליח אלא אתה בידך, וראה אלו שני פסוקים נחשבים כשתי פרשיות, אחת רומזת לעולם הזה ואחת לעולם הבא, **ופסוק ראשון יש בו שתיים עשרה מלות רמז על עולם הזה שהוא עומד על שתיים עשרה שעות היום ושתיים עשרה שעות הלילה ושניים עשר גבולי אלכסון**, ובפסוק שני יש בו שלוש עשרה מלות נגד העולם הבא ששם הוא היחוד, שלפי הפשט הוא לפי שהוא מתעסק בפירות משום עגמת נפש שרואה ואינו אוכל, כמו שנאמר לא תחסום שור בדישו משום עגמת נפש, כל שכן מין האדם, ואם לא יתיר לו יאכל באיסור שהוא גזל, לזה התיר לו שיאכל שבעו ולא יתן לכליו, כל זה מרחמנותו יתברך ושלא לחייבם:

כי תבוא בכרם רעך. אמרו ז"ל (בבא מציעא פ"ט:) בפועל הכתוב מדבר. רמז על האדם שהוא בזה העולם כפועל כמו שאמרו ז"ל על פסוק (ויקרא כ"ו, ט) **ופניתי אליכם**, משל למלך ששכר פועלים, כדאיתא במדרש (ילקוט רמז תרע"ב), כי האדם הוא בעולם הזה פועל לקבל שכרו לעולם הבא, כי לזה הכוונה היתה ביאתו לזה העולם. כי תבוא בכרם, זהו העולם נקרא כרם שנאמר (ישעיה ה', א) **כרם היה לידידי בקרן בן שמן**, רעך זה הקב"ה שנאמר (משלי כ"ז, י"ג) **רעך ורע אביך אל תעזוב**, וכמו שהכרם יש בו ענבים לבנים וענבים שחורים, כן זה העולם מתנהג במדת הדין לרשעים ובמדת הרחמים לצדיקים, ועל זה רמזו ז"ל (ברכות נ"ו:) **הרואה ענבים בחלום לבנים טוב לו שחורים רע לו**. ומיבשים ועושין אותם צמוקים, רמז על שכר העולם הבא, ועושין מהם יין, רמז על יין המשומר בענביו, ושכרן על ידי קיום מצוות עשה ומצוות לא תעשה שהן רמז לענבים שחורים ולבנים. **ואכלת ענבים**, בגימטריא עקב, רמז על שכר עולם הבא שהוא לבסוף כמו העקב שהוא סוף הגוף, ולשון עקב מצאנו בשכר המצוות, עקב אשר שמע אברהם (בראשית כ"ו, ה'), בשומרם עקב רב (תהלים י"ט, י"ב), ואצרנה עקב (שם קי"ט, ל"א). ואל כליך לא תתן, כלומר שלא יעשה המצוות לשום פניה בעולם, שלא ילבישם חומריות וישארו בזה העולם ולא ילכו עמך לא הן ולא שכרן, כי אין גשמיות למעלה שנאמר (בראשית ח', ב') **ויכלא הגשם מן**